

Tématem mé rigorózní práce je právní ochrana světového kulturního a přírodního dědictví. Výběr tématu jsem učinila pro svůj zájem o památkové hodnoty, které považuji za neskutečně zajímavé, a to pro jejich vypovídací schopnost o národní historii a specifčnosti kultur jednotlivých zemí. Tyto hodnoty mají povahu nositele informací o generacích lidstva z dob minulých a existence právní úpravy je nezbytná v zájmu ochrany a zachování památek pro generace budoucí. Památky, ať už kulturního či přírodního charakteru, napomáhají formovat naši identitu, jelikož podávají věrné svědectví o vývoji lidstva, kultury, národních tradic a zvyků. Památky jsou bohatstvím naší země. Je třeba je střežit a ctít jejich hodnotu. Jsou pozůstatkem historických událostí a byly pro nás zachovány jako dědictví, o které je třeba pečovat a chránit, abychom je byli schopni předat, pokud možno v původní podobě, našim potomkům. S ohledem na výše uvedené je třeba na památkové dědictví pohlížet jako na nezastupitelnou hodnotu. V případě absence efektivní ochrany hrozí tomuto dědictví úbytek a tím i nenávratné ochuzení lidstva o zdroj poznání minulosti. K náležité ochraně v první řadě mohou napomoci prostředky právní, které formulují závazný způsob chování ve vztahu k těmto hodnotám. Je však nejen zájmem, ale i morální povinností nás všech, abychom v tomto směru zaujali odpovědný postoj ve smyslu nedestruktivního chování k památkám, a to i bez hrozby sankcí za porušení norem na jejich ochranu. Světové kulturní a přírodní dědictví nám bylo předáno našimi předky a je jen nás, zda budou mít co „dědit“ i naši potomci.

Cílem této práce je zhodnocení současného stavu právní ochrany světového kulturního a přírodního dědictví, a to jak na úrovni mezinárodní, tak na úrovni vnitrostátní. Dále se pokusím specifikovat aktuální problémy této značně široké problematiky, přičemž budu vlastními úvahami usilovat o nalezení možných odpovědí na otázku, jak tyto problémy pokud možno odstranit a zajistit tak řádnou, efektivnější péči a ochranu předmětných hodnot, aby ve vztahu ke kulturnímu a přírodnímu dědictví nedocházelo ke škodám či dokonce úbytku.

Práce je systematicky rozdělena do šesti částí, které podávají ucelený přehled o mezinárodní právní ochraně světového kulturního a přírodního dědictví, historickém vývoji české právní úpravy v této oblasti, stěžejní část je věnována platné právní ochraně dané problematiky v ČR, dále je v této práci pojednáno o správních a trestněprávních sankčních

nástrojích na ochranu kulturního a přírodního dědictví, za účelem komparace české právní ochrany památkového dědictví je jedna z částí věnována právní ochraně kulturního a přírodního dědictví ve Francii a konečně poslední část charakterizuje význam procesu územního plánování ve vztahu k ochraně předmětných hodnot.

Základem pro přiblížení se k dané problematice je vymezení a s tím spojené pochopení stěžejním pojmů, proto je úvod první části věnován právě definování základních pojmů, jako je dědictví, kulturní dědictví, dědictví přírodní a světové kulturní a přírodní dědictví.

Obsahem první části jsou dále mezinárodní dokumenty, představující významný pramen a nástroj na ochranu kulturních a přírodních památek. Mezinárodní právní ochranu památkového dědictví je třeba chápat jako základ pro efektivní ochranu památek, jelikož jako taková stanoví základní principy a směry, kterými se v oblasti péče o „světové dědictví“ ubírají mnohé státy. Jedná se o Úmluvu o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví, Evropskou úmluvu o krajině, Úmluvu o ochraně architektonického dědictví v Evropě a Úmluvu o ochraně archeologického dědictví v Evropě. Všechny tyto úmluvy jsou součástí právního řádu ČR a jsou pro ni závazné. Dále je v této části pojednáno o souvisejících mezinárodních úmluvách zaměřených na ochranu dědictví přírodního charakteru.

Druhá část této práce je věnována nástinu vývoje právní ochrany kulturního a přírodního dědictví na našem území. Jedná se o stručný přehled vývoje památkové péče, který podává obraz o tom, jaký přístup měli k ochraně památkových hodnot naši předci a jaké skutečnosti je vedly k tomu, aby si začali těchto hodnot vážit a ve spojitosti s tím právně regulovat.

Jádrem rigorózní práce je část třetí, kde se zaměřuji na ochranu kulturního a přírodního dědictví v ČR a s tím související platnou právní úpravu. V úvodu této části se věnuji obecnému přehledu pramenů právní úpravy dané problematiky a v následujících kapitolách konkretizuji jednotlivé oblasti památkové péče, charakteristické svou vazbou na kulturní a přírodní památky naší země. Těmito oblastmi jsou ochrana kulturních památek a s tím spojené právní, organizační a ekonomické nástroje na ochranu kulturních statků, právní regulace archeologických výzkumů a nálezů, které s danou problematikou úzce souvisejí, ochrana přírodního dědictví v podobě krajiny a jejích kulturních a přírodních hodnot, přičemž v každé z výše uvedených oblastí se pokusím upozornit na nedostatky, jež představují překážku pro náležitou ochranu kulturního a přírodního dědictví naší země.

Čtvrtá část mé rigorózní práce pojednává o správních a trestněprávních sankčních nástrojích na ochranu památkového dědictví ČR, čímž upozorňuji na skutečnost, že ačkoliv je právní ochrana památkových hodnot realizována zejména za pomoci nástrojů správního práva, tak se uplatňují i nástroje práva trestního, a to formulováním skutkových podstat trestných činů, vztahujících se k předmětu zájmu této práce.

Jak už bylo řečeno výše, za účelem komparace české právní úpravy na ochranu kulturního a přírodního dědictví jsem si vybrala právní regulaci jedné z evropských zemí, kterou z hlediska dané problematiky považuji za jednu z nejnávštěvnějších v Evropě, a to právní úpravu Francie. Komparací české a francouzské legislativy na úseku památkové péče se pokusím vystihnout klady a zápory obou právních systémů, čímž poukážu na pozitiva, kterými by se ČR mohla od Francie inspirovat a naopak negativa, kterých je potřeba se vyvarovat.

Poslední část této práce je věnována významu institutu územního plánování z hlediska ochrany památkového dědictví ČR, jelikož nástroje územního plánování mohou nejenom zabránit, aby docházelo ke škodlivým zásahům na památkovém dědictví, ale rovněž mohou napomoci zlepšení stávajícího stavu kulturního a přírodního dědictví naší země.

Rigorózní práce je z hlediska platnosti právního stavu ukončena ke dni 27. března 2010.